

ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ

ԿՐՕՆԱԿԱՆ, ՈՒՍՈՒՄՆԱԿԱՆ, ԸՆՏԱՆԵԿԱՆ, ԵՒ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

ՀԱՏՈՐ 40.

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ, ԱՊՐԻԼ 30, 1887

ԹԻԻ 18.

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ամբողին Պատին վրայ	Երես
Ոսկեղէն Կանոնին Հնազանդելուն Օրհնութիւնը	137
“Քու Կամբը Ըլլայ” (Ոտանաւոր)	137
Կնոջ Դիւրքն Ի Քրիստոնէութեան	138
Ծովու Պատմութիւն մը	139
Արքեպիսկոպոս Կասեցունէի Տարափոխիկ Ախտերը	140
Աշտարակէ Լուսթեան	140
Այլ և այլք	141
Նամակներ	141
Հանդէս Քաղաքական	143
Արժէք Դրամից	144

ԱՒԵՏԱՐԵՐ ՇԱԲԱԹԱԹԵՐԹ. Կը հրատարակուի ամէն Շաբաթ օր:

Տարեկան գինն է ամէն տեղւոյ համար, 2 Մեծիտիյէ, վեց ամսեայն՝ 1 Մեծիտիյէ, կանխիկ, եւ հետը 40 փարա: Թղթատարի ծախքը խմբագրութեան վրայ է:

Խմբագրութեան վերաբերեալ նամակներ պարտին ուղղուիլ առ Մր. Հ. Ս. Պարնըմ:

Բաժանորդագրութեան եւ թղթատարութեան պատկանեալ ամէն գրութիւնք պարտին ուղղուիլ առ Մր. Ո. Ո. Բիք, Ամբիգան խան, Կ. Պոլիս:

Ամբողին Միսիոնարաց Ընկերութեան կողմանէ:
Հ. Ք. ԿՐԻՆ, ԱՐՏՈՆԱՏԵՐ
Հ. Ս. ՊԱՐՆԸՄ, ՏԵՐԵՆ-ԽՄԲԱԳԻՐ

ԱՄՐՈՅԻՆ ՊԱՏԻՆ ՎՐԱՅ

“Ի՞նչ տարօրինակ տեղ ծառ բուսնելու համար,” ըսաւ ընկերս, երբ դիպուածով տեսանք գեղեցիկ մատաղատունկ ծառ մը որ բուսած էր ամրոցի մը պատին վրայ երեսուն ոտք բարձր: Մտուգիւ տարօրինակ տեղ էր ծառի մը համար, բայց այն կը կենար թարմ և կանաչ, հոն ուր քիչ մը հող հաւաքուած էր ճամբէն և երկաթուղիէն:

“Ի՞նչ պիտի ըլլայ այն,” յարեց բարեկամս, “պիտի կարենայ մեծնալ:”

“Այդ անկարելի է,” ըսի ես: “Բաւական տեղ չկայ որ արմատ արձակէ և կարենայ դիմադրել փոթորկի երբ ճիւղերը ամրոցէն վեր ելնեն. և այն տեղն ուր կ’աճի ոչ բաւական հող և ոչ բաւական թաղութիւն կայ: Երբ տաք եղանակը հասնի անշուշտ պիտի թարչամի և մեռնի առ ի չգոյէ սննդեան:”

“Կը հաւատամ թէ ուղիղ է խորհուրդդ,” ըսաւ բարեկամս, “անշուշտ պիտի չորնայ եթէ ուրիշ տեղ չփոխա-

դրուի: Եթէ այդ ըլլայ կը փրկուի:”

“Մեղք է որ չորնայ,” պատասխանեցի, “մեղք է որ կորսուի, վասն զի գեղեցիկ տունկ է, և եթէ փոխադրուի փառաւոր ծառ մը կ’ըլլայ:”

Քանի մը ամիս ետքը նոյն ճամբէն կ’անցնէի և վեր նայեցայ երբ ամրոցին մօտեցայ տեսնալով թէ ի՞նչ եղած էր նորաբոյս ծառը: Որպէս երկիւղ յայտնած էի, այն թարչամած և չորցած էր, և նոյն ատեն իսկ երբ անոր կը նայէի անոր չորցած տերեւներէն մին կամ երկուքը տատանելով եկան ինկան առջևս: Սմբան տաքութիւնը մեռցուցած էր զայն: Հողը խորութիւն չունենալուն համար, չորցած էր:

Մինչ անտի մեկնելով կ’երթայի, չէի կարող չխորհիլ քանի մը անձերու վերայով զորս ճանչցած էի, և զորս յիշեցի տեսնելով այն նորատունկ ծառին վախճանը: Յիշեցի մասնաւորապէս երկու տասարդ մը որ արթնութեան մը ատեն դարձելով անձկութեան մէջ ինկաւ իւր հոգւոյն նկատմամբ: Շուտով դաւանեցաւ թէ դատած էր խաղաղութիւն Աստուծոյ առջև, և ժամանակ մը չկար քան զնա աւելի լուրջ և եռանդուն աշխատաւոր Քրիստոսի փաստին համար: Առատ աշխատութիւն կը նուիրէր ամէն տեսակ հոգեւոր ժողովներու և դասերու:

Ժամանակ մը ետքը քաղաքէն մեկնեցաւ: Յաջորդ լուրն զոր առի անոր նկատմամբ՝ ցաւով լեցուց սիրտս: Նա ետ դարձած էր աշխարհի, և այնպէս նուիրեալ էր աշխարհային հաճոյք փնտռելու, որ իւր տիրոջմէն դրամ գողցած էր որպէս զի յագեցունէր իւր տարապայման բաղձանքները: Ըստ որում նա բռնուած էր մինչդեռ դեռ վատնած չէր դրամին մեծ մասը, դատի չէր տարուած: Այնուհետև ոչինչ լսած եմ անոր վրայով: չեմ դիտեր թէ յառաջ գնաց իւր չար ճամբուն մէջ, կամ թէ զղջալով դարձաւ Աստուծոյ: Երբ նորա բարեկամը լսեցին թէ ի՞նչպէս նա բարեպաշտից ընկերակցութենէն զատուելով հետևած էր ամբարշտաց, և այնուհետև ինկած էր միութեան և սփրոց

մէջ, ամէնքն ըսին, “Մեղք, մեղք:”

Այո՛, վասն զի նա աշխոյժ և մտացի էր, և ունէր յանկուցիչ վարմունք: Նա ունէր այնպիսի տաղանդներ որ կարող էր ընել մեծ բաներ ի ծառայութիւն Յիսուսի, բայց նա թողուցած էր զայդ և տուած էր զինք ի ծառայութիւն մեղաց:

Մինչ կը խորհէի նորա կենաց վրայ, մտացս առջև ունենալով չորցած ծառը, խորհեցայ թէ կը տեսնէի պատճառն նորա ցաւալի անկման: Նա ծառ էր որ երբեք չէր փոխադրուած: Նորա էութիւնը մասամբ իւր կենդանացած էր, բայց նորա բնութիւնը չէր կրած իսկական փոփոխութիւն: Նորա հոգին “արմատացած և հաստատուած” էր այնպիսի գետնի մէջ որ ոչ կարող էր բռնել զայն և ոչ անուցանել — անձին և յանձնապատանութեան հողը, — և ոչ հողն Աստուծային շնորհաց: սէր անձին և ոչ սէր Աստուծոյ: այնպէս որ երբ փորձութեանց տօթն և հողմունք հասան նմա, նորա բարութեան տունկը թարչամեցաւ և չորցաւ:

Ճշմարիտ է իւրաքանչիւր հոգւոյ մասին թէ յաւիտենական կեանք ունենալու համար պարտի փոխադրուիլ և ուրիշ հողոյ մէջ տնկուիլ: Եթէ վերի բաները չմտածեր, և չառնուր իւր կենաց սնունդը Աստուծմէ և երկնային բաներէ, ունայն է յուսալ թէ պիտի հասնի յերկինս և վայելէ կեանք յաւիտենական: Եթէ այս բաները տեղ չունին մարդու մը խորհրդոյ և զգացմանց մէջ, նա չունի տեղ յերկինս:

ՈՍԿԵՂԷՆ ԿԱՆՈՆԻՆ ՀՆԱԶԱՆԴԵԼՈՒՆ
ՕՐՀՆՈՒԹԻՒՆԸ
Այլաբանութիւն մը

Ոչ ոք կրնայ հետեւիլ Ոսկեղէն Կանոնին առանց կերպիւ իւր օրհնութիւն մը ընդունելու: Այս օրէնքը պահելուն մէջ մեծ վարձք կայ: Ծննդեան առաւօտ մը բաղում տարին ետ առաջ, երբ աւելի անտառներ կային աշխարհիս վրայ քան թէ յորենի արտեր, փայտակոտոր մը փութով տուն կ’երթար: Ծառերը մերկացած էին իւրեանց տերեւներ

ըն, բայց կը ձիւնէր, և անտառին ճամբա-
ները դիտող մէկը միայն կրնար միտու-
թեան մէջ յառաջ երթալ:

Փայտակոտորը ինքզն մարդ մըն էր բիրտ
ձեռքերով և տան մէջ դործուած ան-
շուք հաղուստով զգեցեալ: Բազում
տխուր ժամեր անցուցած էր միայնակ
աշխատելով անտառին մէջ, բայց այս
մասնաւոր օրը ոչ տխրութեան և ոչ աղ-
քատութեան երեւոյթ կար նորա դիմաց
վրայ: Նորա սրտին մէջ կար այս գուար-
թարար խորհուրդ. «Կէն օր ազատ եմ
այսօր, և պիտի անցունեմ զայն ծննդեան
ճաշն ուտելով կնոջս և փոքրիկ զուա-
կացս հետ»: Մինչ յառաջ կ'երթար
հողմահոս ձեան մէջէն, լսեց հեծութեան
ձայն զոր կ'արձակէր նեղութեան մէջ
եղող անձ մը: Կեցաւ և ձայնին հետե-
ւեցաւ, մինչև ծառի մը տակ գտաւ մո-
լորեալ մանուկ մը որ ցրտահար և ա-
նօթի կը դողար և ձեան պատաններով
ծածկուած էր: Նորա գուլթը շարժե-
ցաւ: Մանկան անմեղ վիշտը, նորա ար-
տասուքը, թրջած հագուստը, հիւժեալ
դէմքը, արտասուօք լցուցին անտառի
հուժկու մարդուն աչքերը: Յիշեց իւր
տղաքը որ կը նստէին ջերմ ճարճատուն
կրակին քով, և ուրախութիւնը զոր
պիտի վայելէին այն օր յետ միջա-
ւոր: Նորա խորհուրդներն գացին
ետ այն օրերուն երբ նա ինքն մանուկ
էր, և այն անթիւ անգամներուն երբ ի
մանկութեան բուն այս անտառին մէջ
նա ինքն իւր ճամբան կորուսած էր:
Յետոյ երեւակայեց զինք կամ իւր զա-
ւակներէն մին իւր առջև կեցող մանկան
տեղ: Ինչ պիտի ըլլար իւր բաղձանքը
եթէ ինք կամ իւր զաւակաց մին ըլլար
այս մանկան տեղը: Մէկ վայրկեանի մէջ
այս բոլոր խորհուրդներն անցան նորա
մտքէն: Այս ամէնը պատմելու չափ ժա-
մանակ չանցած, նա վեր առած էր մա-
նուկն իւր բաղկաց մէջ և դարձեալ յա-
ռաջ կ'երթար փութով: Եւ սակաւ ինչ
ետքը հասաւ այն տնակը որ նորա բը-
նակարանն էր:

Մայրը և տղաքը կիսաբաց դռնէն կը
նայէին դուրս զնա ի հեռուստ տեսնե-
լու համար, և կը սպասէին ընդունիլ
զնա ծննդեան ողջունիւ: Բայց զարմա-
ցան տեսնելով մանուկը: Ո՞վ էր այս
իւրեանց հօր բաղկաց մէջ, այնպէս հիւժ-
եալ, այնպէս մաժ, այնպիսի դոյզն հա-
գուստով զգեցեալ: Շուտ լսեցին անոր
գտնուելուն պատմութիւնը, և իսկոյն
թէ՛ մայրը և թէ՛ տղաքը ուրախու-
թեամբ ընդունեցին օտարականը իւր-
եանց տունը: Ընդ հուպ նորա թաց հա-
գուստը փոխուեցաւ, և կրակարանին քով
ջերմացոյն անկիւնն անոր տուին: Ըր-
չափ երջանիկ էին ամէնքը այն անակին
մէջ այն օրը: Երբէք աւելի երջանիկ
ծննդեան օր մը անցուցած չէին: Խո-
նարհ անակը կը թուէր թէ մեծցած էր,

և կը վառէր աւելի պայծառութեամբ
քան որչափ երբէք տեսած էին: Եւ երբ
ժողովեցան սեղանին շուրջը, ըստ սո-
վորութեան անտառաբնակ ժողովրդեան,
երգելու ծննդեան երգը իրեն աղօթք
ճաշոյ, կը թուէր թէ տղոյ իւրաքանչիւրը
սորված էր երգել աւելի քաղցր քան
յառաջագոյն, և խեղճ, ցրտահար և նի-
հարադէմ օտարականը ամենէն աւելի
ուժգին և ղուարթ կ'երգէր, այնպիսի
ձայնիւ որ կը թուէր թէ երկնից կը պառ-
կանէր: այնչափ քաղցր էր:

Այնուհետև նստան ուտել ծննդեան
ճաշը: Ամէն բան քաղցրահամ էր: Սե-
հացը չէր այնչափ սե որչափ սովոր էր
թուիլ, և բերնի մէջ ցորենի հացին հա-
մը կու տար: Նաև տղայքը դիտեցին թէ
փոքրիկ օտարականին դէմքին նիհարու-
թեան երեւոյթը գացած էր, նոյն իսկ
նորա հանդերձը կը թուէր փոխուած և
լուսաւիայլ, և երբ նա կը խօսէր, կար-
ծես թէ հրեշտակի ձայնին ունին կը
դնէին: Ոչ ուրեք բոլոր աշխարհիւ վրայ
կար ծննդեան տօնը կատարող աւելի
երջանիկ խումբ մը: Եւ երբ այն օրը
վերջացաւ և տղայք պառկելու պիտի
երթային, կերպիւ իւր չղարմացան որ
մանուկն աղօթեց տանը մէջ եղող ամե-
նուն համար որ այնչափ մարդասիրու-
թիւն ցուցուցած էին իրեն: Յետոյ զա-
նոնք ամէնը համբուրեց:

Առաւօտուն գնաց: Բայց սե հացը
փոխուեցաւ սպիտակ հացի: Մօր դրպա-
նին մէջ գտնուած պղինձ դրամներն
փոխուեցան ոսկի դրամի: Այն ատեն
այդ խոնարհ անակին մէջ բնակող բա-
րեպաշտ սիրտերն իմացան թէ Յիսուս
Մանուկը ինքն էր որ անոնց հիւրը ե-
ղած էր: Բայց չիմացան, կարող չէին
հասկնալ, թէ այս բաները և նորա
այցելութեան քաղցր յիշատակը, էին
օրհնութիւններ զորոս նա տուաւ անոնց
վասն զի հնազանդեցան Ոսկեղէն կա-
նոնին:

ՏՈՒՆՆԱԿԱՆ

«ՔՈՒ ԿԱՄՔԷ ԸՆԱՅ»

«Քու կամքը ըլլայ»

Ուսած էի զայն թոթովել մօրս ծնագց վերայ
անփոյթ,
Քաղցրիկ ծաղկունք, փայլուն արեւ, մեղմիկ
յատակ երկին կապոյտ,
Կենաց չընաղ առաւօտուն, բարեկամներս
պատած իմ շուրջ,
«Քու կամքը ըլլայ» — յայնժամ զիւրին էր
ըսել, ո՛հ, անհոգ, անլուրջ:

«Քու կամքը ըլլայ»

Անհոգ չըթամքք սովոր էի այսպէս ըսել կըր-
կին կրկին,
Երբ տարիներ կը թռչէին, զի դեռ փայլուն
էր իմ երկին,
Միայն իւր կամօք ունէի սէր, երջանկութիւն,
խնդութիւն, յոյս,
Տուն, հայրենիք, բարեկամներ, ամենն տային
ինձ խրախոյս:

«Քու կամքը ըլլայ»

Միջօրէ էր իմ բոլորախնայ, ունէի հոգ, թա-
խիծա, վաստակս,
Օրասահիկ մը հայթայթելու, ծանր խաչ մ'ալ
բռնած դաստակս:
Բայց դեռ իւր կամք թուէր բարի, կ'աղօթէի
սակայն հանդարտ,
Կենացս ծաղիկ օրերուն մէջ, ձեռներս ի
կուրծ, աչերս անթարթ:

«Քու կամքը ըլլայ»

Երկնից երեսն սկսան ծածկել մեղմիկ, յուշիկ
սեւ սեւ ամպեր,
Գիտէի, այդ ալ իւր կամք էր, կը փորձէի
դեռ անհամբեր,
Հնչել բառերն այնչափ ծանր, իմաստներով
խորհրդաւոր,
Մօրս առնթեր փափսայի այն նոյն աղօթն
եւս ահաւոր:

«Քու կամքը ըլլայ»

Ահեղ մըրիկն մոռնելով գերիշէ, տանի հըճ-
ուանս ի բաց,
Սէր, յոյս, սիրուն բնակարան բոլորն իսկոյն
ցնդին յայնց:
Արտասուցից դառն աչերով, ո՛հ, կ'աղօթեմ
սրտիկս ի վիշտ,
Քու կամքը է այն — գիտեմ, այո՛, քու շաւիղ-
ներ ուղիղ են միշտ:

«Քու կամքը ըլլայ»

Ահա ամպերն կը բարձրանան յարեւմտեան
ի հորիզոն,
Պէս պէս դոյներն արեգակնային ճամբուս
վերայ հոս հոն,
Յեղեղաց տեսնեմ դեռ ժանտ մըրիկն սարսափ,
կորուստ հեղու ի ափիւռ
Բեռն, ջերմութիւն խոնջեալ աւուր անցնին,
եւ ինձ փչէ գեղիւռ:

«Քու կամքը ըլլայ»

Օգնէ՛ ինձ որ կրկնեմ զայն դեռ վստահ,
ձայնիւ մ'իսկ քաղցրոյր,
Թէ՛ շոյտ թէ՛ ուշ կենացս արեւ մտնէ ի մայր
թաւաղոյր:
Աղօթն զոր Տէր Յիսուս ըրաւ Գեթսեմանի
պարտիզին մէջ,
Մնչեմ ընդ միշտ՝ անով եղեմ ի բնագաւառն
լուսոյ անշէջ:
(Անգլիական)

ԱՐԵՎԱԿԱՆ ԿԱՆՈՅՈՒՄՆԵՐՆԵՐ

ԿՆՈՑ ԴԻՐՔՆ Ի ՔՐԻՍՏՈՆԵՌԻԹԵԱՆ
[խմբագրական]

Ներշնչեալ յայնութեան վրայ յաւելում
եղած չէ գրեթէ 2,000 տարիէ ի վեր: Երբ
Յովնաննէս Առաքեալ վար դրաւ իւր գրիչը,
Սուրբ Գրոց մատենաշարը փակեցաւ: Բայց
այս յայնութեան պատուք յաւելածպէս ա-
ճեցան: Աւետարանի ճշմարտութիւնը մտաւ
յաշխարհ իբրեւ խմոր, եւ եւս քան զեւս ա-
ռաւել զօրութեամբ կը գործէ զարեւի դար:
Այս իրողութիւնը կ'ապացուցուի զրիւք զոր
կինն ունի Քրիստոնեայ երկրաց մէջ: Այս
զիրք բարձրագոյն է քան զիրքն զոր նա կը
վայելէր յաւուրս Պօղոսի, եւ բարձրագոյն է
քան զիրքն զոր ունենալ կնոջ վայել պիտի
համարէր Առաքեալը այն գաղափարաց մէջ
որ յայնժամ կը տրեխին ի մտին համաւս եւ
կանացի բարուց: Եւ սակայն այս յառաջադի-
մութիւնն ուղղակի արդիւնք է վարդապետու-
թեանց զորս Պօղոս ինքն կ'աւսուցանէր:

Հասկնալու համար թէ ինչ կը պարտի Ա-
ւետարանին, Քրիստոնեայ կ'ընէ պարտի զի-
տեւ թէ ինչ է իւր ոչ-Քրիստոնեայ քրոջ վի-

ճակը: Նա պիտի տեսնէ թէ այդ քոյր կը նըկատուի իբրեւ ստացուածք որ կրնայ վտանակուիլ այսքան հզօնեցող հետ, կամ զոր մէկ անուարին կրնայ վաճառել միւսին, որպէս Հարաւային Աֆրիկէի Զուրաներու մէջ: Պիտի տեսնէ թէ ոչ միայն տան գործն անոր թողուած է, այլ եւ դաշտի աշխատութիւնը եւ բերեկը նորա բաժինն է, մինչ նորա իշխանական տէրը միայն որսորդութիւն եւ պատերազմ իրեն վայել զբաղում կը համարի, որպէս կը տեսնուի վայրենի ցեղերու մեծ մասին մէջ: Եթէ դառնարի վայրենիներէ նա այնքան ամենէն ազնուակիր թէ յառաջագէտ ոչ-Քրիստոնէայ ազգերը, պիտի տեսնէ թէ կնոջ դիրքը միայն դոյզն մատմբ բարեւոքած է:

Գլխաւոր բազմապատկեցեալ կրօնք են Պրահմանականութիւն եւ Պուտայականութիւն, ոչ միայն իւրեանց հետեւողաց թուով այլ եւ իւրեանց ազդեցութեամբ եւ քաղաքակրթութեամբ: Ի Հնդկաստան մինչեւ որ Անգլիացիք բռնի խափանեցին այդ սովորութիւնը, այրի կինը կ'արուէր խարուկի վրայ իւր ամուսնոյն դիակին հետ: Այժմ թող կը տրուի նմա ապրիլ բայց չկրնար վերստին ամուսնանալ, իւր մնացեալ բոլոր օրերուն մէջ կանարդուի իբրեւ անմաքուր եւ անարդէակ: Չկրնար կրել զարդ, պարտի կատարել տան բոլոր ծառայական գործեր, եւ պարտի ենթարկուիլ երկար ծովապահութեանց եւ տաժանկի ասպախարանաց: Եւ շատ հաւանական է որ նա այրի ըլլայ զեռ չափահաս կնութեան չհասած, վասն զի մանկանց ամուսնութեան անգուլթ սովորութիւնը կը տիրէ: Մօտերս գրեցինք նկատմամբ Բուխմիայայի, որ նշանուած էր ի մանկութեան առանց իւր հաճութեան: Այժմ որ նա եղած է ազնուակիր թէ եւ ուսեալ կին, եւ կու տայ յօդուածներ հանդէսներու, նորա ամուսնը, որ տղէտ եւ անտաքեալ գիւղացի մըն է, կը պահանջէ զնա, եւ ըստ որում Բուխմիայայ կը մերժէ ըլլալ անոր ամուսին, դատաւարտուեցաւ վեցամսեայ բանտարկութեան: Մինչեւ իսկ երբ ամուսինը բարեբարոյ է, կնոջ դիրքը դժնդակ է, ըստ որում նա կը նկատուի ստորին էակ, եւ կը փակուի յառանձնութեան կանանցին:

Ընդ դրութեամբ Պուտայականութեան, կնոջ դիրքը սակաւ ինչ լաւագոյն է: Բայց մասնակ աղջիկներէն շատեր կը սպաննուին, եւ մայր մը երբէք չհաշուեր իւր աղջիկները երբ կ'ըսէ իւր զաւակաց թիւը, վասն զի չհամարուի թէ կ'արժէ յիշել զանոնք: Գրեթէ բոլոր ոչ-Քրիստոնէայ երկիրներու մէջ կինը կը նկատուի իբրեւ տեսակ մը կարեւոր չարիք, որ գոյութիւն ունի ոչ թէ իւր անձին համար այլ յօգուտ միւս անուն: Նոյն պիտի իմնողացում թերեւս կայ ի մէջ ունեց Քրիստոնէից, մասնաւոր երբ սոքա կը բնակին ոչ-Քրիստոնէայ ցեղերու մեծագոյն բազմութեան հետ, եւ սակաւ ինչ կ'առնուն անոնց գաղափարներէն:

Բայց ամբողջ Քրիստոնէական դադարաւորը յոյժ տարբեր է: Կրօնապէս երկու սեռերն հաւասար են: Փրկութեան պայմանը հաւասար են վասն երկոցունց: մկրտութեան նոյն կնիքը կը դրուի, չնորհաց նոյն միջոցներն կը վայելեն, Տէրօյն համար գործելու արտօնութիւնը հաւասարապէս բաց են երկոցունց, եւ կնոջ կը տրուի քաջալերութիւն յուսալ թէ պիտի ունենայ յերկինս ճիշդ այնչափ բարձր դիրք որչափ կրնայ ունենալ այրն:

Ի մասին դատարարական գոյն տարբերութիւն կայ: Առաջնակարգ համալսարաններէն ոմանք, որպէս են Բէյմպրիճ յԱնգլի-

դիա եւ Հարվարտ յԱմերիկա, ունին ճիւղեր, յորս իգական սեռէն սեռաբողոք կ'աւանդուին նոյն ուսմունք եւ կը տրուի նոյն աստիճանը զոր կ'ընդունին երիտասարդք: Վարձարաններէն ոմանց մէջ երկու սեռէ ուսանողք միասին ունկնդիր կ'ըլլան դասախօսութեանց, եւ յԱմերիկա հիմնուած են մի քանի ճեմարաններ յատկապէս օրորդաց համար, յորս ուսման ընթացքը հաւասար է երիտասարդաց լաւագոյն ճեմարաններու ընթացքին: Ի մասին ընկերական կենաց եւ քաղաքային օրինաց, կինը յԱմերիկա եւ յԱնգլիա դոյզն պատճառ ունի դժգոհուելու: Քաղաքավարութեան օրէնք կը պահանջեն որ սեղանի վրայ նախ անոր մատուցուի կերակուր եւ ծառայութիւն, եւ ամէն ակումբներու մէջ արք կը ջանան նպաստել նորա հանգստութեան: Ամուսնական կենաց մէջ ստոյգ է թէ այրը կը համարուի գլուխ ընտանեաց, բայց չկրնար բռնութեամբ վարուիլ կամ զարնել իւր կնոջ առանց պատժոյ նշանակ ըլլալու: Ի մասին ամուսնաթողութեան երկոքին կողմանք հաւասար են: Եթէ կինը կ'ուզէ թողուլ իւր ամուսինը անթողութեան կամ այլ պատճառաւ, այրը չկրնար բռնադատել կինը որ իրեն դառնայ, թէպէտ ոչ եւս պատասխանատու է նորա ապրուստին համար: Երբ կինն ունի ստացուածք, եթէ ուզէ կրնայ պահել զայն իւր իշխանութեան ներքեւ, եւ եթէ մեռնի նախ քան զայրն, կրնայ կտալ կել զայն որու որ կամի: Եթէ հայր մը մեռնի առանց կտակի՝ ուստի եւ դուստր հաւասար բաժին կ'առնուն նորա ստացուածքէն:

Աւելի բազում պաշտօններ կը բացուին այժմ կանանց: ՅԱմերիկա, եւ կը կարծենք նաեւ յԵւրոպա, ուսուցչաց մեծ մասը իգական սեռէն են: Բազումք են հեռագրատան պաշտօնակալ, օրինակող եւ գրագիր կառավարական պաշտօնարանաց մէջ, վաճառողք ընտանեկան նիւթոց վաճառատանց մէջ, եւ գամ քան զգամ բազումք կ'ըլլան բժիշկ եւ հիւանդապահ:

Իւր գրից այսպէս բարձրանալն կ'ընդ բռնողովին կը պարտի Քրիստոնէութեան ազդեցութեան: Բայց նման բոլոր բարենորոգմանց, կը հաւատանք թէ վտանգ կայ որ այս եւս ծայրայեղութեան տարուի: Համակիր չենք այն յուզման հետ որ ծագած է յԱմերիկա եւ յԱնգլիա, — եւ անշուշտ պիտի տարածուի Եւրոպայի ուրիշ երկիրները, — կնոջ քուէարկութեան իրաւունք տալու համար: Քրիստոնէութեան պաշտօնն է կարողացուել կինն ըլլալ կատարեալ էջէ-էջ, բայց ոչ թէ բռնել այր մարդու տեղը: Նա պարտի նկատուիլ իբրեւ այր մարդուն ընկերը եւ նորա հաւասարը, բայց իւր էութեան չըջանը տարբեր է: Ամենայն ինչ որ կը կապուէ նորա պարկեշտութիւնը եւ ընտանեկան հանգամանքը, կը կապուէ ի նմանէ կնութեան գլխաւոր հրապոյրը: Այն չըջանը որուն կը կոչէ զնա բնութիւնը, ազնուագոյնն է որ կրնայ բացուիլ անոր առջեւ: Ունենալ զաւակներ եւ սիրալիք համբերութեամբ կրթել զանոնք որ ըլլան ազնիւ արք եւ կանայք է նորա ճշմարիտ դործը: Եթէ կամովին կամ ի հարկէ ոմանք ետ կը պահուին այդ պաշտօնէն, թող պատուաւոր պաշտօններ բացուին անոնց որ ի ձեռս բերեն իւրեանց ապրուստն եւ կախում չունենան ուրիշներէ: Բայց պարտինք չընել որեւիցէ բան որով մեր կանայք կ'ըլլան նուազ կանացի: Եթէ կորուսանանք ազնուացուցիչ ազդեցութիւնը որ կու գայ մեր մայրերու, մեր տիկնանց, եւ մեր քոյրերու քաղցր եւ մեղմիկ ներկայութենէն, կորուստն անփոխարինելի պիտի ըլլայ:

ԾՈՎՈՒ ՊԱՏՄՈՒԹԻՒՆ ՄԸ
(Շար. Լ. Կիւն.)

«Բան մը տեսա՞ր, հարցուցին ամէնքը երբ իջայ նաւուն տախտակամածին վրայ:

«Ոչինչ ստոյգ, պատասխանեցի, բայց կարելի է բան մը ելլէ ընդ հուպ: Չեմ գիտեր թէ սիրտս կը բարախէ՞ր թէ ոչ մինչ զայդ կ'ըսէի:

«Սակաւ ինչ հոքը — թերեւս իբր քառորդ ժամ, եւ ճիշդ երբ արեգակը հորիզոնին ետեւ կը մտնէր — կայմին վրայ եղող մարդը դռնեց, «Նաւ մը»:

«Ո՞ր կողմ», հարցուցի:

«Ճիշդ յառաջակողմն, տէր, կարծեմ նաւակն է»:

«Սիրտս կարծեմ բերանս ցատկեց, բայց ջանացի սառնարեան մը պէս պաղարիւն մը նալ: Անշուշտ ամենայն ոք բոլորովին յուզեալ էր, եւ այդ պատճառաւ աւելի հարկ էր որ ես պաղարիւն մնայի:

«Գիշերը եկաւ պայծառ եւ գեղեցիկ, եւ նաւուն ընթացքն անփոփոխ պահեցինք: Նաւը կորուսինք երբ մութը կ'ընկնէ, բայց կէս ժամ ետքը դարձեալ տեսանք զայն, եւ տակաւին մեր առջեւ էր ուղիղ գծով: Երբ բաւաւ կան մօտեցանք նաւակին, նաւուն ընթացքը յամրացուցինք այնպէս որ կարենայինք նաւակը նաւուն հովէն պաշտպանեալ կողմն առնուլ, եւ նաւուն գլուխը եւ կողերը մարդիկ իջեցուցի շատ չուանով եւ ամէն կարելի պատրաստութեամբ՝ նաւակը բռնելու համար: Գիտէի թէ նաւակին մէջ գտնուող մարդիկն այնպէս ընդարմացած պիտի ըլլային ցրտութենէն որ գրեթէ անկարող պիտի ըլլային, եւ ինչ որ կարելի էր ընել մեր կողմանէ պարտ էր ի դորձ դրուիլ:

«Նաւակը բռնեցինք եւ յաջողեցանք ազատել մարդիկը: Որպէս գուշակած էի, անոնց մեծ մասը այնչափ ընդարմացած էին որ կարող չէին մագլցել, եւ օգնութեամբ վեր առնուեցան: Երբ ամէնքը ապահով նաւը ելան, ջանացինք վեր քաշել նաւակը, բայց մէջտեւ դէն կտորեցաւ իւր ծանրութեամբ: Գաղտնիք է թէ ինչպէս այնչափ ատեն զիմացած էր:

«Նաւապետ Հիշքոք պատմեց ինձ թէ նաւէն զատուելէն ետեւ թիավարած էին որչափ ատեն որ կրնային, Մոցի Հոսանքէն անդին հանգարտ ջրոյ վրայ ելլելու համար, եւ խորհած էր որ եթէ մեր նաւը հանդիպէր կենաց-նաւակին պիտի բռնէինք այն ընթացքը որուն հետեւեցանք: Երկու ճամբորդները միւսներուն պէս աշխատած էին: Երկուքին երիտասարդ էին, թերեւս իւրեանց հասակին մէջ ինդ կամ վեց տարեւոյ տարբերութեամբ, եւ ճամբորդած էին յԵւրոպա, — երիցագոյնն ըլլալով դատարարակ միւսին, որ էր որդի Նիւ Եորքի նշանաւոր քաղաքացիներէն միոյն, — եւ երբ կարգն անոնց եկած էր մտնել եւս կայն նաւակը, մտած էին առանց զանգատելու, եւ այն գիշերուան նեղութիւնները կրած էին միւսներուն չափ դուարթութեամբ:

«Բոլոր օրը հսկած եւ յուսացած՝ եւ յուսացած եւ հսկած էին, բայց նաւ չէր երեւցած: Յայտնի էր թէ գիշերը ցուրտ պիտի ըլլար, եւ յոյս չկար թէ անոնցմէ որեւիցէ մին ողջ պիտի մնար մինչեւ առաւօտ, եթէ նաւակը ջրոյն երեսը մնար իսկ:

«Ճիշդ երբ արեգակն արեաց մէջ կ'ընկղմէր, երկու ճամբորդաց երիցագոյնն ըսաւ Նաւապետ Հիշքոքի որ, եթէ հրաման տար, կ'ուզէր աղօթք մատուցանել: Անշուշտ նա իսկոյն տուաւ հրաման: «Եւ բոլոր կենացս մէջ,՝ ըսաւ Նաւապետ Հիշքոք, «երբէք լսած չէի աւելի գեղեցիկ աղօթք մը ի չըթանց

սոսկալի ընդունարանը մեռելոց Են իբր ե-
րեսուն ոտք բարձր եւ վաթսուն ոտք լայն ։
Անոնց իւրաքանչիւրին դադարէր կայտալի-
րակ կասկարայածեւ տեղ մը որոյ վրայ կը
դրուին մարմինք երեք շրջանակով , տղայոց
մարմինք մէջտեղը , անոնց քով կանանցը , եւ
զրսի եղերքը այր մարդոց մարմինները ։ Ան-
թիւ անհամար դիշակեր թռչունք մշտնջենա-
պէս կը սաւառնին այս աշտարակաց շուրջը
իրենց սուր եւ քաղցէ գրգռեալ ճիչերով եւ
կարկաշներով , կամ կը նստին կը թառին ա-
նոնց վրայ , լրջութեամբ սպասելով ցանկալի
խնջոքին ։ Երբ անոնք շուշանար շատ , խնջոք-
որ կը բազմանայ օրը միջակ հաշուով երեք
Բարսի արանց մարմիններէն , թող զկանայս
եւ զմանկսի ։ Վասն զի կը հաշուի թէ ամէն
օր այս յաջողակ , մտացի , եւ սղոնական
երեւոյթով վաճառականներէն երեքը կը դըտ-
նեն իրենց վերջին վայրն հանգստեան այս
գիշատի ։ Թռչնոց անյադ խախտոցներուն
(հոթաթ) մէջ ։ Եւ երբ թռչունք կը կատա-
րեն իրենց դերը , եւ հովերը , եւ արեւը եւ
անձրեւը ամէնքը կը միաբանին ձերմկոցներ
կմախքը ընելով զայն յղկեալ փղոսկրի նման ,
տակաւ ոսկերք կը բաժնուին իրարմէ եւ կ'իյ-
նան կասկարայածեւ յատակին միջոցներէն
վար աշտարակին տակը դանուող հորի մը մէջ
ուստի , կ'ըսուի թէ , ստորերկեայ ձամբէ մը
կը սահին կ'իջնեն ծով , եւ այսպէս տեղը կը
մնայ յետոյ եկողներուն ։

Ի Հնդկիս , մարդ լաւ կը սովորի մեռելոց
հետ վարուելու այլ եւ այլ եղանակներու , եւ
կը սորվի անտարբեր նայիլ անօթի ազնաւուց
եւ անդեղաց վրայ որ կը թառնի գետին եւ
րեսը տատանող Հնդկի մարմնոյն վրայ , վասն
զի այս գրեթէ հասարակ բան է ։ Բայց ասոր
պատճառն է աղքատութիւնը . այս բանը կը
պատահի մեռնող այնպիսի մարդու որոյ
բարեկամք ազգատ ըլլալով չեն կարող
բաւական վառելիք գնել անոր մարմինն
այրելու , եւ հարկէն ստիպեալ կը նետեն
զայն սրբազան գետը ։ Բայց մեռելոց այս աշ-
տարակները , ուր ազատ ընտրութեամբ , ժաւ
մանակաւ յոյժ սիրեցեալ մարմինը կը դրուի
գիշատուելու եւ անդամ անդամ յօշոտուե-
լու իբրեւ նողկալի դիակ մը զազիր թռ-
չուններէն , եւ ուր կը դրուի գրեթէ տակաւին
չպաղած մեռելոյն տաք արիւնն իբրեւ այն-
պիսի ինչ որ անհարկն անպիտան է , կը ներ-
կայացունեն բան մը որ ոչ միտք կրնայ ըն-
դունիլ եւ ոչ հնար է զայն բացատրել լեզ-
ուաւ ,— հակապատկեր մը մեր դալարադեղ գե-
րեզմանատանց խորին եւ անդորր խաղաղու-
թեան , մեր մեռելոց լոխն կղզեաց եւ մեր
ննջեցելոց հազարաւոր ուրիշ հանգստեան
վայրերուն մթագոյն գետոց կամ հանգարտ
ալիքներէ ծփող ծովափանց եղերքը ։

ԱՅԼԵԻԱՅԼԲ

ԳՐԵԹԻ ԿԵՐՈՒՄԵ ։ Երբ Մասաչուսէց Նահան-
գին (Ամերիկայի) Սալէմ քաղաքէն նաւապետ
Ռիչարտ Մըրսի (որ մօտեքս մեռաւ) Գիճի
կղզին կը գտնուէր անոր կանխագոյն եւ մար-
դակեր վիճակին մէջ , ձերբակալեցաւ խուճը
մը ընկնելէ , եւ դատապարտուեցաւ ըլլալ
անոնց կերակուր , մէկ մասը խարչուելով եւ
մէկ մասը խորովուելով անոնց բիրտ բայց
նպատակին ծառայող շամիրով ։ Նաւապետ
Մըրսի անխուժ վեր քաշեց իւր տաքատը
եւ միւսը եւ դանակն իւր մակէ սրունքին ։
Ասոր վրայ ելաւ հոն մրմունջ եւ յու-
սարեկութեան ազդակներ ։ Զի անո սպի-
տակամորթ մարդ մը որ այնչափ կարծր մի-

ունէր որ յարմար չէր վերջին համեղ պատան
ըլլալու ։ Բայց երբ մինչ անոնք այլ եւ այլ
անհասկանալի ձայներ կը հանէին , նաւա-
պետ Մըրսի սկսաւ քակել իւր այս ոտքը , եւ
անոր շուրջ գտնուող պարզամիտ ամբոխին
բերանը բաց փնտցած էր տեսնելով զայս ։ Նա
ոչ միայն համարուեցաւ կարծր այլ նաեւ դի-
ւանար , եւ ազատուեցաւ անոնց ձեռքէն
անվնաս ։ Ծառ անդամ կը պատմէր նա գլխուն
եկած այս դէպքը շատ զուարճանալով ։

ՄԵՆԱՍՏԱՆԷ Ի ՊԵՆՏԱՆ ։ Պաշտօնական վիճա-
կագիրք կը ցուցնեն թէ ի Պենտա օր ըստ օրէ
կ'աճին արագ մենաստանք եւ կուսանաց
վանքերը ։ 1846ին այդ երկրին մէջ կը գըտ-
նուէին 137 մենաստանք , 2,051 միաբանիւք ,
եւ 642 վանք միանձնաց եւ կուսանաց 9,917
աբեղայիւք եւ միանձնուհիներով , մինչ 1880ին
այս հաստատութեանց թիւն էր առաջննե-
րունը ։ 213 , եւ վերջիններունը 1,346 , միան-
ձնաց թիւն հասած ըլլալով 4,120ի եւ միանձ-
նուհեացը 21,242ի , Կան շատ մը ուրիշ կը-
ղերական հաստատութիւնք եւս , եւ Պենտիոյ
միանձնաց եւ միանձնուհեաց ամբողջ թիւն է
զարդիւ 80,000 , այսինքն հաւասար խաղա-
ղութեան ժամանակ Պենտիական բանակին ։

ԱՅԼԱՆԻՍՏԱՆԻ ԵՄԻՐԸ ։ Աֆղանիստանի այժմու-
էմիրը , կ'ըսէ Լոնտոնի Սէնթ Մարի լրագիրը ,
շատ աշխոյժ եւ զործունեայ իշխան մի է ։ Յոր-
մէ հետէ Ապտուրահման դահն ամբարձաւ ,
եւ մասնաւորապէս յորմէ հետէ տեսնուեցաւ
Հնդկաստանի փոխարքային հետ ի Բաուլ փին-
տի , քաղաքակրթութիւնը զարմանալի կեր-
պով յառաջ գացած է Ս.Ֆղանիստան ։ Եւրո-
պական ձեռագործք եւ սովորութիւնք մտած
են հոն արտաքոյ կարգի ընդարձակութեամբ ,
եւ եթէ այսպէս յառաջդիմութիւն ընէ այն
երկրը քանի մը տարիէն հազիւ պիտի ըլլայ
կարելի ձանձալ զայն ։ Էմիրը կառավարու-
թեան ամբողջ ղեկն իւր ձեռքն առած է ան-
ձամբ , մինչեւ իսկ այն աստիճան մանրամասն
բաներու , զորօրինակ դուրս զրկուելիք լամ-
պաներ ծրարելու ։ Ուշ կը մտնէ անկողին եւ
չեղբեր կանուխ , բայց շատ գործ կը տեսնէ
օրը 6 ժամու մէջ , սկսելով կէս օրէն երկու
ժամ առաջ ։ Ծառաթիւ երկու անգամ նախա-
գահելով արդարութեան ժողովին , Գեապու-
լի կառավարիչը , Գոթուար , ամէն երեկոյ կը
բերէ անոր չորս արձանագրութիւններ օրուան
ոճիւղներու , որոց մէջ գրուած են անուններն
այնպիսեաց որ պիտի կորսնցունեն իրենց
ստացուածը , այնպիսեաց որ տուգանաց պի-
տի ենթարկին , պիտի բանտարկուին կամ
մահուան պիտի դատապարտուին , եւ Էմիրը
խնամով կը նայի իւրաքանչիւր դատին ։ Եւ ոչ
մի զինուոր ցերեկուան մը բացակայութեան
հրաման կրնայ ընդունիլ եթէ ոչ ուղղակի
Էմիրէն , որ նաեւ ի դիր կ'անցունէ ուրոյն
ուրոյն ամէն ծախք թէ իւր անձին եւ թէ
իւր տանը ։

ԿՈՐՍՈՒՄԵ ԳԱՅՔ ՄԷ ։ Յամին 1799 Հոլան-
տական նաւ մը Արեւելեան Հնդկաստանի
Լիւթէն անուն , ընկղմեցաւ Թէրչէլինկի մօտ ,
որ է մին աւազուտ կղզեաց որը կը գտնուին
Զուլաբը Զէի նեղոցին հիւսիսային արեւմուտ-
եան կողմը , Լիւթուրդնի դէմ Զրեղլէնտի մէջ ,
Նաւուն մէջ կար ոսկի դրամ եւ ձող ոսկի
աւելի քան 2½ միլիոն Անգլ . ոսկւոյ ։ Մէկ նա-
ւաստի միայն ազատուեցաւ եւ յետոյ ցու-
ցուց նաւուն ընկղմած տեղը ։ Բնականապէս
շատ կերպեր խորհուեցան այդ դանձր ձեռք
անցունելու , եւ որոց մին ասկէ իբր 70 տա-
րի առաջ յաջողեցաւ կորսուածին իբր մէկ

հինգերորդը գտնել ։ Հիմա նոր ջանք մի եւս
ըլլալու վրայ է , բայց այն աւազուտներուն
մէջ քիչ հաւանականութիւն կայ յաջողելու ,
այնպէս որ ասոր ձեռնարկող անձինք թե-
րեւս աւելի լաւ կ'ընէին եթէ ձեռք դարնէին
ամենէն սակաւ շահ բերող գործի մը ։ Բայց
ծովուն տակը ոսկւոյ հանք կենալուն լուրը
այնպիսի հրապոյր մը ունի որ պիտի գտնուին
ոմանք որ դիւթուին անկէ եւ ձեռնարկեն
գործել ։

ՆԱՄԱԿՆԵՐ

ՄԱՏՆՈՂ ՆԱՅԵՐ

Հայն այս անուամբ կ'ամբաստանուի իբրեւ
զրպարտիչ եւ մատնիչ , իբրեւ թէ Հայու
արիւնն է այնպէս եւ չէ կարելի որ ազատ-
ուի այդ ախտէն ։ Բայց ուրիշ կողմէ մը Հայն
կ'երեւի որ կը զրպարտուի , կը մատնուի , կը
պատժուի . դարձեալ այն ալ Հայ է ։ Ինչպէս
մատնող Հայ կայ մատնուած Հայ եւս կայ ։
Թէ՛ Վան , Թէ՛ Պոլիս , Թէ՛ Թիֆլիս եւ Թէ՛
ուրիշ քաղաքներու , վանքերու եւ գիւղերու
մէջ թէեւ Հայ մատնիչ կայ , Հայ մատնուող-
ներ եւս յոյժ առաւել բազում են ։

Հայեր կան որ կը մատնեն , եւ Հայեր ալ
կան որ ան մէկը պաշտպանելու եւ ազա-
տելու մեծ մեծ վնասներ կը կրեն ։ Հայեր
կան որ ոչ թէ կ'ատեն դՀայ մատնիչս այլ
կ'արտասուեն եւ ի խորոց սրտէ կը հառաչեն
եւ սրտով կը մորմոքին թէ՛ մատնող Հայուն
համար եւ թէ՛ մատնութեան զոհ գացող Հա-
յուն համար ։

Իրաւ Վասակներ չեն անպակաս , սակայն
իջրենացի Մովսիսին , Եղիշէին եւ Մեծն Սա-
հակայ հոգեով լեցուն Հայեր եւս յոյժ բա-
զում են ։

Մատնեալ Հայուն հոգին ո՞վ կը մխիթարէ ,
ո՞վ կ'արեկից կ'ըլլայ , որո՞ւ քուն գիշեր ա-
տեններն աչքէն հատած կը խորհի , կը մտա-
ծէ անմեղ դատապարտեալ Հայուն համար ,
ո՞վ Մովսիսի նման բազկատարած ձեռքով
կը կանգնի Աստուծոյ առջեւ , եւ վշտացեալ
սրտի բորբոքեալ յուզմունքներով Յորին նման
կը խօսի եւ կը վիճի Աստուծոյ հետ հարստա-
հարեալ Հայուն համար . դարձեալ Հայն է ։
Հայու լեզուով եւ Հայու հարազատ զգա-
ցումով կը խօսի Աստուծոյ ։

Այո՛ , Հայու կենաց մուրթ եւ խաւար կող-
մին վերայ երբ նայուի , բազմաթիւ վատա-
սիրտ եւ վատ Հայեր կը տեսնուին , իսկ երբ
լուսաւոր կողմին վրայ եւս նայուի , կը տես-
նուին բազմաթիւ Հայեր որք ինչպէս լոյսը
խաւարին հակառակ է , ասոր նման ալ այն
մէկ կողմի . Հայն միւս կողմի Հայուն ողբոյն ,
սրտին , զգացման , եւ բարոյական ընթաց-
քին հակառակ է ։

Կան Հայեր որք կը բերկրին երբ իրենց
ոստի . Հայ եղբարց կը յաղթեն եւ զանոնք
աքտորելու յաջողութիւն կը ստանան , բայց
կան Հայեր ալ որ օրերով ու շաբաթներով
Սամուէլի սուգին պէս սուգ կը կրեն իրենց
Հայ եղբոր թշուառութեան վերայ ։ Ուրեմն
այն յիշուած երկանաքարն ամէն Հայու վզէն
կախուած չէ , եւ ոչ ալ բոլոր Հայ մարդոց
արիւնը այն ապականութեամբ ապականուած ,
որպէս կը հաստատէ Մատնի ։

Արդ՝ եթէ ենթադրենք ըստ Մատնի թէ Հա-
յոց բնաւորութեան ընդհանուր վիճակն մատ-
նիչ Հայոց վիճակն է , ուրեմն մեղադրանաց
արժանի չհամարինք զՀայոց Ս . Կաթողիկոսն ,
որ կ'ըսուի թէ , կը ջանայ զՀայ Ազգի պատ-
ուաստել Ռուս ազգին վրայ , եւ զեկեղեցին
միացնել Ռուս եկեղեցւոյ հետ ։

ՀԱՆԴԵՍ ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ

Ապրիլ 18 ըստ Յուլի, և Ապրիլ 30 ըստ Լատ., 1887

ԳԱՂԱ ԵՒ ԳԵՐՄԱՆԻԱ

Դէպք մը պատահեցաւ այս երկու երկրաց սահմանադրւոյն վրայ անցեալ շաբթու որոյ պատճառաւ ի սկզբան արժէթղթոց գիններն յանկարծ ինկան եւ ծաղեցաւ երկրագ թէ պատերազմը մօտայնու էր: Ի Բէնէի, որ է սահմանադրւոյ կայան Նախիի եւ Մէյի երկաթուղւոյն, Մ. Շնէպէլ, Բէնէի կայանին Գաղիացի տեսուչը ոստիկանութեան կողմանէ ձերբակալուելով տարուեցաւ Մէյ: Որչափ կարող եղանք ըմբռնել պարտադրք են հետեւեալք: Ի Բէնէի կան երկու կայաններ, մին սահմանադրւոյն Գաղիական եւ միւսը Գերմանական կողմը, իրարմէ քանի մը վայրկեան հեռաւորութեամբ: Գերմանացի տեսուչը հրաւիրած է զՄ. Շնէպէլ անցնել միւս կողմը խորհրդակցելու համար անոր հետ նկատմամբ կառավարող երթեւեկութեան սահմանադրւոյն վրայ, եւ երբ Մ. Շնէպէլ կանցնի սահմանադրուելը այդ նպատակաւ, երկու ոստիկանք վրան կը յարձակին: Տեղեկութիւն մը կ'ըսէ թէ, իւր Գերմանացի պաշտօնակիցն հոն չգտնելով Մ. Շնէպէլ սահմանադրւոյն վրայ ետ եւ յառաջ կը պտռէր անոր սպասելով, եւ այդ միջոցին ձերբակալուեցաւ: Ձերբակալութիւնը կատարուած է հրամանաւ Ալլաւ-Լոռէի քննիչ դատաւորին այսու ամբաստանութեամբ թէ Մ. Շնէպէլ մատուցութիւն գործած էր այդ գաւառին մէջ:

Գաղիական կառավարութիւնը բացատրութիւն խնդրեց այս դէպքին համար ի ձեռն իւր Պերլինի ղեկավարին: Եթէ ճշմարիտ է թէ Գաղիացի պաշտօնակալը իւր Գերմանացի պաշտօնակիցին ձեռամբ հրապարակելով ծուղակը ձգուած է որպէս զի ձերբակալուելէ, այնպիսի թշնամանք է այդ որոշն Գաղիա չկրնար դիւրաւ հանդուրժել: Սա կայն Գաղիական թերթերը յայտնեցին գաղափար թէ այս դէպքը արդիւնք էր ստորագրուած պաշտօնակալաց անչափ եռանդեան եւ թէ Պերլինէն պիտի ծանուցուէր թէ կառավարութիւնը տեղեկութիւն չունի անոր նկատմամբ:

Վէճի ենթարկուած խնդրը, հեռագիրներէ գտնելով, այս է թէ Շնէպէլ Գաղիական թէ Գերմանական հողի վրայ ձերբակալուեցաւ: Պիզմարք Իշխան Մ. Ֆրեյերէնի պատասխանելով ձանաչած է այս իրողութիւնը որ եթէ ձերբակալութիւնը կատարուած է Գաղիական հողի վրայ, ըստ պահանջմանց միջազգային օրինաց Մ. Շնէպէլ պարտի անմիջապէս արձակուել: Գերմանիոյ գործակալաւորն եւս ի ֆարիզ ընդունելով յայտարարած է թէ իւր կառավարութիւնը երբեք գաղափար չունէր այսու գրգռել զԳաղիացիս: Գաղիական եւ Գերմանական կառավարութիւնք կը ընեն խնդրին իւրեանց սահմանադրւոյն վրայ, եւ Մ. Ֆրեյերէնս զրկած է Պիզմարք Իշխանի այլ եւ այլ գրութիւններ ընդ որս են նաեւ օրինակը նամակաց զորս Գերմանացի տեսուչը զրկած է Մ. Շնէպէլի զնա ծուղակը ձգելու համար:

Պերլինէն ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Մէճէն առնուած լուրեր յոյս կու տան թէ Մ. Շնէպէլ ի մօտոյ պիտի արձակուի: Կ'ըսուի սակայն թէ ընտելութիւնք պիտի տեսնեն երեք օր, եւ կասկած կը յայտնուի թէ այդ միջոցին Գերմանական կառավարութիւնը ընտելութեան ենթարկելով ձերբակալեալը պիտի յաջողի իմանալ անկէ այնպիսի իրողութիւններ

որ կրնան զօրացունել իւր ամբաստանութիւններն ընդդէմ Գաղիոյ: Այսմ վստահութիւն կայ թէ խնդրը խաղաղութեամբ պիտի լուծուի եւ արժէթղթոց անկեալ գիններ բաւական բարձրացած են: Բայց այս օրինակ իւրաքանչիւր դէպք կը ծառայէ առաւել եւս գաղապօնեալ ազգային զրացումներ եւ աւելի սոսկալի ընել վրէժխնդրութիւնը երբ գայ:

Պիզմարք Իշխան առեւտրութիւն մը ըրած է Բրուսելական խորհրդարանին մէջ ջատագովելով աւելի փոխութիւն կղերական օրէնքը: Այդ առեւտրութեան մէջ ընած է. «Մեր տոհմին պատմական յառաջադիմութիւնը տակաւ զարգանալով եղած է այնպիսի ընդարձակ եւ արագընթաց հոսանք մը, որ մէկ մարդու մը կամքը, թէպէտ ըլլայ վեհապետինը, ոչ եւս կրնայ կառավարել գայն»: Միւսող զայս կը մեկնէ սպայէս թէ, Պիզմարք Իշխան ըսել կ'ուզէ թէ այս «պատմական յառաջադիմութիւնը» կը պահանջէ պատերազմ, եւ այն պարտի մղուել, մինչեւ անգամ եթէ Կայսրը առարկէ:

Պիզմարք Իշխան յայտարարած է որ, եթէ խորհրդարանը մերժէ ընդունել կղերական օրինաց մասին առաջարկեալ փոփոխութիւնները, որոցմով կառավարութիւնը աւելի արտօնութիւններ կու տայ Կաթոլիկ կղերին, նա պիտի խզէ իւր բոլոր կապակցութիւնը Բրուսելական խնդրոց հետ, եւ յարած է. «Եւ այնուհետեւ պարզապէս Կայսեր տրամադրութեան ներքեւ պիտի գնեմ զիս, Պետութեան արտաքին գործոց ծառայելու համար»: Նա խարարակեալ վերջացուցած է իւր առեւտրութիւնը հետեւեալ բանիւք. «Նկատելով ծանր փորձութիւններն որ ի մօտոյ կը ընան հասնի մեր վրայ թէ ներքին եւ թէ արտաքին քաղաքականութեան մէջ, իմ ջանքս եղած է կարգադրել ամէն ներքին վէճեր, եւ հրաժարել մաքառելէ այնպիսի իրաց վրայ որ բացարձակապէս անհրաժեշտ չեն երկրին: Եւ ի չարս այս իրաց կը դասեմ մեր վէճն Կաթոլիկ եկեղեցւոյն հետ»:

ՊՈՒԼՆԱՔԱՆ ԳՈՐԾԵՐ

Վերջապէս խնամապետք յաջողած են կրնալ փոխառութիւն մը, եթէ կրնանք հաւատ ընծայել Սոփիայէն ուղղեալ հեռագրոյ մը: Գրուածն է 25 միլիոն ֆրանք, եւ կարգադրութիւնը կատարուած են Մր. Զիրովի հետ որ է Թղթակից Սլաւոֆոֆ լրագրոյն, եւ բանակցութեան մօտած է իբրեւ ներկայացուցիչ մեծ զբաղմունքայ Բոչկովի եւ Պէյրիսկ Եղբարց: Առաջին փոխառութիւնը որ զրոյց եւ լաւ թէ կատարուած էր, անյաջող եղաւ վաճառի վարնայի Երկաթուղւոյ Բնկերութիւնը եւ Օսմանեան Պարտույ վարչութիւնը հաւանակեցան: Կը թուի թէ այս անգամ տնոց առարկութիւնները ջրուած են կամքանի տեղ գրուած չեն: Այս փոխառութեան յաջողութեամբ խնամապետութիւնը ոչ միայն կը բերէ ի ձեռս զբաւմն որուն կը կարօտի, այլ եւ կ'ունենայ աւելի ազդեցութիւն վաճառի ժողովուրդը կը տեսնէ որ Անգղիացի դրամատեարք վստահութիւն ունին թէ անոր իշխանութիւնը տեսական պիտի ըլլայ:

Սլաւոֆոֆ կը հրատարակէ նկարագրութիւն խնձորի մը զոր փրկապէի Անգղիական Ընդհանուր-հիւպատոսը տուած է ի պատիւ Տեարք Սթամպուլովի եւ Մոթքուրֆի երբ այցելեցին այդ քաղաքը: Սեղանին վրայ հիւպատոսը առաջարկած է բաժակ խնամապետաց կենացը, ըսելով թէ նորա «կարող եղան իւրեանց իմաստութեամբն կառավարել իշխա-

նապետութիւնը եւ կլլել դժուարին եւ վրտանդալից կացութենէ, միանգամայն պահպանելով Երկրին անդորրութիւնը եւ յարգել զմիջազգային դաշնագիրս: Կը խմեմ նաեւ յանկախութիւն եւ ի բարեբաւութիւն Պուլղար ազգին, — փոքր անգ մը երեք միլիոն հողով, — որ կարող եղաւ իւր աշխուժիւ եւ իւր զինուորական հանգամանօք արժանի հանգիստեալ անկախութեան, եւ տալ Եւրոպայի քաջակերութիւն որ օգնէ անոր վեր բռնել իւր գլուխն ընդդէմ հսկայ Ռուսիոյ»: Այնուհետեւ Մ. Սթամպուլով ըրած է. «առեւտրութիւն մը յորում յայտնած է թէ խնամապետութիւնը որոշած է պահպանել Պուլղարիոյ անկախութիւնը, եւ թէ հարկ է փութով վախճան տալ ներկայ տառնապին: Սլաւոֆոֆ կ'իմանայ թէ Ռուսիա Անգղիական կառավարութեան քաջատրութիւն պահանջած է հիւպատոսին խօսքերուն համար: Անտարակոյս նա ըրած է այն խօսքերը իւր անձնական պատասխանատուութեան ներքեւ եւ ոչ իւր գլխաւորաց հաւանութեամբ»:

Տեարք Սթամպուլով եւ Մոթքուրֆ, տեսակցութեան մը մէջ զոր ունեցած են Սլաւոֆոֆի թղթակցին հետ ի փրկապէ, ըսած են թէ առ այժմ զիտաւորութիւն չունի Սոպրանիէն հրաւիրել ի նիստ իշխան ընտրելու կամ իւրեանց պաշտօնավարութեան չըմանը երկարելու համար, վաճառի ըստ իւրեանց տեսութեան, այս խնդիրներն անմիջական կարգադրութիւն չեն պահանջեր: Թէ խնամապետութիւնը յաջորդած ըլլալով Ազեքսանդր Իշխանին, եւ ունենալով նորա բոլոր իրաւասութիւնը, պիտի պահէ իւր իշխանութիւնը մինչեւ ընտրուի նոր իշխան մը: Գալով Ազեքսանդր Իշխանին, նորա վերջնաւորութեան մասին քայլ մը պիտի չառնուն առանց Տէրութեանց հաւանութեան:

Երբ Ռուսիա անուանէ ընդունելի ընտրելի մը Պուլղարիոյ դահուհ համար, կ'ըսէ Լէվալ Զեքալ, Տեարք Մոթքուրֆ եւ Թիֆլոֆ պատրաստ են հրաժարել խնամապետութեան անդամակցութեան եւ յանձնել իւրեանց տեղերը Տեարք Պուրնոֆ եւ Պուլապանոֆ, որ կը վերաբերին ընդլիմակաց կուսակցութեան:

Մ. Սթոյլով Մ. Թիւմայի ի վիճնաւ գրտնուելը պատեհ առիթ համարելով տեսակցութիւն մը ունեցած է անոր հետ, եւ ընդունած է նոյն խրատը զոր տուած էր Քալնոքի Կոմսը, այն է թէ Պուլղարական կառավարութեան նպատակն ըլլալու է բարեկարգ վիճակի մէջ պահել երկիրը, եւ զգուշանալ որեւիցէ գործողութենէ որ հակառակ է հպատակուած դաշնագրոց:

Բ. Դուռը դեռ զրկած չէ նոր շրջաբերական ծանուցագիրը նկատմամբ Պուլղարական իրաց վիճակին, եւ Ռուսիա քնականապէս կը ջանայ համոզել զնա որ չըլլէ գայն: Ծանուցագիրն ի հարկէ պիտի պարտենակէ ամփոփումն Բիզմարքի տեղեկագրոց, եւ կ'ըսուի թէ այդ տեղեկագիրը կը ներկայացունեն թէ Ձանքոֆեանք չեն կրնար նկատուել քաղաքական կուսակցութիւն մը, վաճառի նա գտած է որ զրեթէ բոլոր ազգը միաձայնութեամբ պաշտպան է խնամապետութեան: Նախարարական կարեւոր ժողովներ եղած են կայսերական պալատը նկատմամբ Պուլղարական խնդրոյն, ընդ նախագահութեամբ Վեհ. Սուլթանին, բայց որոշմանց մասին բան մը ծանուցուած չէ: Թէ կը հաստատուի եւ թէ կը փառուի թէ Ռուսիա անուանած է երեք ընտրելի Պուլղարիոյ գահուն համար, ըստ խնդրանաց Բ. Դրան:

Նոյե Թեոֆիլ Բեյլէ կ'ըսէ թէ Ռուսական վանքերն ի Տոպոլսկա ապաստանարան եղած են կասկածելի անձանց, որոց մեծ մասը Պուլ- ղար փախստականներ են, բայց ամենեքին ունին Ռուսական անցագիրեր որք արձանա- գրեալ են յՕստեսա: Ըստ նոյն թերթին, խումբ մը Պուլղար փախստականներ որ կ'ենթա- դրուի թէ վանքերուն մէջ ապաստանողներն են, մօտեցա փորձած են Պուլղարիա անցնիլ, բայց սահմանադիր պահպան զօրքը յետս մղած են զանոնք, եւ նոքա ետ քաշուած են թողլով բաւական թուով մեռեալ եւ վիրա- ւոր:

Պուլղարէն հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ դեռ տարակոյս կայ թէ Պուլղարական փո- խառութիւնը յաջողած է:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Պելկրատէն ուղղեալ հեռագիր մը կ'ըսէ թէ Թագաւորն ընդունած է Մ. Կարաչանին, Նա- խարարապետին, հրաժարականը, եւ թէ կը կարծուի որ այս կը ցուցնէ թէ Սերվիա միտ- եալ է բարեկամական յարաբերութիւն հաս- տատել Ռուսիոյ հետ: Սակայն Լեվաշ Զեբաշ- ինքն ստացած է նամակներ Պելկրատէն որ կ'ըսեն թէ այս գործն աշխարհավարութեան փոփոխութիւն չցուցներ: Մ. Կարաչանին վա- տառողն է եւ 13 ամսէ ի վեր կը բաղձար հը- րաժարիլ, եւ Թագաւորը վերջապէս հաւա- նած է ընդունիլ նորա հրաժարականը, խնդրե- լով միայն որ նա մնայ իւր պաշտօնին մէջ մինչեւ ընտրուի նոր նախարարութիւն: Ռուսիա այն- չայի յայտնապէս ցուցուցած է թէ համակրու- թիւն ունի Բարաեորիկովիչի դերդաստանին հետ, որք կ'ուզեն գրաւել Սերվիոյ գահը, որ դժուար է հաւատալ թէ Միլան Թագաւորը Աւստրիոյ հետ դաշնակցութիւնը խզելով կը մտնէ Ռուսիոյ պաշտպանութեան ներքեւ:

— Ըստ նորագոյն լրոց, բանակի 9 պաշտօ- նակալք կը դատուին յԱթէնք մասնութեան եւ թշնամոյն կողմն անցնելու ամբաստա- նութեամբ: Այս պաշտօնակալք անձնատուր եղած են Օսմանցոց Գոնթրայի ճակատամար- տին մէջ որ եղաւ անցեալ տարի: Դատաս- տանը մեծ ուշադրութիւն գրաւած է եւ կ'ակնկալուի թէ պիտի տեսէ քանի մը օր:

— Ռուսական կառավարութեան Զատկա- կան տեղեկագրոյն մէջ կ'երեւի երկար ցու- ցակ այն անձանց անունաց որոց չքանչան կամ բարձրագոյն պաշտօն չնորհուած է, բայց Մ. տը Կիէրսի անունը չերեւիր: Աստի կը հետեւցուի թէ վէճն ի մէջ նորա եւ Մ. Կաթ- քոֆի դեռ չէ կարգադրուած: Զրոյց կայ թէ Մ. տը Կիէրս գարձեալ տուած է իւր հրա- ժարականը:

— Ապր. 18ին Գաղիացի մը որ կ'ըսէր թէ թըղ- թակից է ի Ռոշէ հրատարակուած թերթի մը, փորձեց սպաննել զՄարաշլիստ Պաղէն որ կը բնակի ի Մատրիտ: Դաշոյնով երկու հարուած տուաւ նմա, բայց վէրքերն վտանգաւոր չեն: Ոճրագործը յետոյ ձերբակալուեցաւ, եւ յայ- տարարած է թէ կ'ուզէր Գաղիոյ պատուոյն վրէժը լուծել: Ընթերցողք կը յիշեն թէ Մա- րաշլիստ Պաղէն Գաղիական-Գերմանական պատերազմին մէջ Մէջ քաղաքը իւր բանա- կով հանդերձ յանձնեց Գերմանացոց, եւ այդ գործոյն համար պատերազմական տեսան մը դնա դատապարտեց մահուան: Սակայն Նախագահ Մադ Մահոն դատաւիճիւղ մեղմա- ցունելով բերդի մը մէջ ցմահ բանտարկու- թեան փոխեց զայն, եւ այդ բերդէն Պաղէն փախաւ 1874ին:

— Զարը կայսերական հրովարտակով մը հը-

րաման ըրած է չըջաբերութեան հանել ներքին փոխառութեան թուղթեր 100,000,000 ռուբ- լի համար 4 ա. հ. շահով: Հրապարակին վը- րայ 100 ռուբլի թուղթը 84 ռուբլի գնով պիտի վաճառուի: — Զինական փոխառու- թեան թուղթերն մեծ աշխուժիւ կը գնուին ի Պելրին:

— Թայֆ հրատարակեց կարգ մը նամակներ «Բարենկականութիւն եւ Ոճիրք» վերնագրով, եւ ի վախճանի հրատարակեց օրինակն նա- մակի մը զոր Մ. Բարնէլ գրած է Ֆինիքս Բարքի մէջ գործուած սպանութենէն ետեւ յամին 1882: Տըպլինի այդ հատարակաց պար- տիզին մէջ Լորտ Բալէնտիլ, եղբայր Լորտ Հարթինկլընի, որ նոր կարգուած էր նա- խարար Իրլանտայի եւ Մ. Պըրք, խորհը- դական, ոճրագործաց ձեռամբ սպանուեցան: Նամակն Մ. Բարնէլի ձեռամբ չէ գրուած, բայց ստորագրութիւնն անորն է, եւ այդ ստո- րագրութիւնը այն երեսին վրայ չէ որ կը պարունակէ նամակին գրութիւնը: Նամակը կ'ըսէ. «Կը ցաւիմ որ Լորտ Բալէնտիլ զիպ- ուածով սպանուեցաւ, կարող չեմ չընդու- նիլ թէ Մ. Պըրք ընդունեց իւր արժանաւոր վարձքը:» Մ. Բարնէլ փառած է թէ իւրն է այդ նամակը, ըսելով թէ «անդամ եւ բա- ցարձակ նենդութիւն մըն է», եւ Մ. Էկան, որուն Թայֆ կը կարծէ թէ զրկուած էր նա- մակը, Ամերիկայէն կը հեռագրէ թէ «Բոլոր խնդրը վատ յերկրուած մըն է»: Եթէ ա- պացուցուի թէ իրապէս Մ. Բարնէլ գրած է այդ նամակը, յոյժ վնասակար պիտի ըլլայ անոր, մանաւանդ վասն զի երբ այդ ոճիրները գործուեցան նա հրապարակային ատենախո- սութեանց մէջ անհնարին սոսկում կը յայտ- նէր այդ մարդասպանութեանց համար: Եթէ նա գիտէ թէ ինք անմեղ, է դիւրաւ կրնայ դատ բանալ Թայֆի դէմ վասն զրգարտու- թեան:

— Բանակցութիւնը յառաջ կը տարուին ի մէջ Միացեալ Նահանգաց եւ Մեծին Բրի- տանիոյ՝ նկատմամբ Գանատական ձկնոր- սութեանց խնդրոյն, եւ Մ. Պայարտ, Ամե- րիկայի Արտաքին Գործոց նախարարն, կը յուսայ թէ բանակցութիւնը ներդաշնակ եւ գոհացուցիչ հասկըցողութեան պիտի յանգին:

— Հառաւան կողաց Թագուհին հասաւ Սան Ֆրանսիսկոյ Ապր. 21ին ուստի պիտի ուղեւորի յԱմպրիա, ներկայ ըլլալու Վիգթո- ռիա Թագուհւոյն յիսնամեակի տօնախմբու- թեան:

— Գերմանական Խորհրդարանը քուէարկած է տալ 172,000,000 մարք եւս (իւր 8 1/2 մի- լիոն Անգլ. ոսկի), վասն զինուորական եւ պաշտպանողական նպատակաց:

ՆԵՐՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Շաբաթ զիշեր ծագեցաւ ամենէն աւերիչ հրդեհներէն մին որ բաւական տարիէ ի վեր պատահած է մայրաքաղաքիս մէջ: Կէս գի- չերէն իւր երկու ժամ առաջ հրդեհ գոռոց թնդանօթներն արձակուեցան եւ պահպան- ներու աղաղակը մեզ ծանոյց թէ հրդեհն յԱր- նաուտղիւղ էր, Պոսփորի Եւրոպական եղե- րաց վրայ: Այս արուարձանն ունէր իւր 1,000 տուն եւ խանութ, որոց մեծ մասը հրոյ ճա- րակ եղաւ: Ըստ պաշտօնական ծանուցման կորուստն է 450 տուն եւ 250 խանութ: Կըսուի թէ միայն 17 չէնք ապահովեալ էին, եւ վնասը գրեթէ բոլորովին գիւղացիք կը կրեն: Ասոնց մեծ մասը Յոյն են, բայց Հրէից եւ Հայոց տուներ եւս այրեցան: Վեհ. Սուլ- թանը մեծ անձկութիւն յայտնեց արկածե-

լոց համար եւ իսկոյն զրկեց 500 վրան եւ մեծ քանակութեամբ պարէն, նաեւ գումար մը դրամ: Նաեւ կարգեց զՄիւսիւրիւս փա- շա, նախկին Օսմ. դեսպան ի Լոնտոն, նա- խագահ յանձնախմբի մը որ պիտի կարգադ- րէ վիճակահանութիւն մը ի նպաստ արկա- ծելոց, Ամեն. Դիոնիսիոս, Յունաց Պատ- րիարքն, եւս զրկեց ուսելիք եւ հագուստ, եւ հանդանակութիւն մը բացուած է ընդ խնամով նշանաւոր Յոյն անձանց: Բաւական թուով գողեր որ հրդեհին ժամանակ կողո- պուտ կը փնտռէին ձերբակալուելով բան- տարկուեցան: Կըսուի թէ հրդեհը ծագեցաւ տունէ մը ուր կին մը սխալմամբ ձէթի տեղ քարիւղ լեցուցած էր կանթիղի մը մէջ որ կը վառէր պատկերի մը առջեւ: — Նոյն գիշերը ուրիշ հրդեհ մը այրեց 10 տուններ Պոլսոյ Սուլթան Սելիմի թաղը, եւ քանի մը օր ա- ռաջ 20 տուններ եւս հրոյ ճարակ եղան Ղա- լաթիոյ աշտարակին մօտ:

— Գահիրէէն առնուած լուրեր կը ծանու- ցանեն թէ Մէհտիին յաջորդին նամակը կար- դացուած է, եւ կ'ըսէ. «Ծանաչէ դիւ իւրեւ ճշմարիտ Մէհտի, եւ պիտի փրկուիս. բա- րեկամ պիտի ըլլանք: Եթէ չճանաչես, ես յառաջ պիտի քալեմ եւ քեզի պիտի պատա- հի ինչ որ պատահեցաւ քու զօրավարնե- լուդ:»

Ուտիւր ետ զրկած է սուտանուն Մէհտիին նորա նամակը, ձեռամբ տէրվիշներուն որ բե- լին զայն: Վիգթորիա Թագուհւոյն ուղղեալ նամակին հասցէն է, «Թագուհին Վիգթորիա, սիրեցեալն իւր ժողովրդեան»: Նամանօրինակ բանիւք Ապտուլլահ Ուալիֆա կը հրաւիրէ զԹագուհին ընդունել ճշմարիտ հաւատքը, ապա թէ ոչ իսկոյն պիտի քալէ Եգիպտոսի վրայ: Վեհ. Սուլթանին ուղղեալ նամակը զրկուած է ի Կ. պոլիս առնուց բացուելու:

— Լեվաշ Զեբաշի թղթակիցը Կէմէիկէ կը գրէ թէ Հօճա իրիս անուն անձի մը որդին գանուած է սպանեալ՝ ծառէ մը կախուած, եւ թէ մօտակայ գիւղերու մէջ երկու հովիւք յարձակում կրած են. մին հրացանաւ եւ միւ- սը դաշուհիւ զարնուած են, բայց նամակը չըսեր թէ սպանուած են թէ ոչ:

— Պուլղարաց Էկզարքն ի Կ. պոլիս, չըջա- բերական նամակ մը գրած է Պուլղարիոյ եւ Արեւ. Ռումէլի կղերին որով կը յորդորէ զա- նոնք չմանակցիլ քաղաքական խնդրոց:

— Զօր. Իսմայիլ Հագգը փաշա ուրիշ տե- ղեկագիր մը եւս զրկած է յորում կ'ըսէ թէ Համովէնտներու ցեղէն 425 անձինք կառա- վարութեան ձեռքն ինկած են, եւ ցեղին մնա- ցորդը ցրուուելով բաժնուած է փոքր խում- բերու զորս ձերբակալել դիւրին պիտի ըլլայ:

ՎԵՐՋԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Որոշապէս չծանուցուի թէ Բէնեիի դժուա- րութիւնը լուծուած է, բայց Ապր. 27ին կ'ա- կընկալուէր ի Փարիզ թէ Մ. Շնէպէլ անմի- ջապէս պիտի արձակուէր, եւ կը թուի թէ խնդրոյն լուծուած ըլլալը կ'ակնարկէ Լոնտո- նէն ուղղեալ հեռագիր մը որ կ'ըսէ. «Միւս- րաք կը համարի թէ Բէնեիի դժուարութեան լուծումը զխաւարապէս վերագրելի է Գաղիոյ համբերութեան եւ զգուշաւորութեան:»

ԱՐԺԷՔ ԴՐԱՄՈՑ

Ապրիլ 18/30, 1887			
Գոնս. [Կարոն վճը.]	15	6	Բոլ. բաժին 32 75
Պարտուց Զարգարման Թղթադրամ (Թասֆէյէ ի Տեւյուն Գայմէսի)	48	10	Ներքին Փոխառ. 39 40
ԴՐԱՄՔ, Օսմ. լիւր 100է			
Մէճիտէյէ	107	38	Ռուսիոյ բոլ. 90 30
Մէթալէք	98	40	Նաբուէն 87 38
Պէշիք	102	20	Գրեմից 54 20
Ալթըլէք	102	20	Անգլ. լիւր 440 38
Մանէթ Թղթդրամ 40 46			

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼԻՍ

Ի ՏՊԱՐԱՆԻ Ս. ԵՍԿՈՐ ՊՅՈՒՅԵՆ. Ֆիւնանսըր Եօգուրը, Ամերիկան խան